

Een Bloem voor Jan

G.J. Stemerding
CWI

Wat is eigenlijk een Liber Amicorum? Letterlijk is het een Vriendenboek, al zal het in de praktijk ook door niet-vrienden worden gebruikt om afscheid te nemen of een feestelijke gebeurtenis te vieren. Misschien is het beter om te spreken over een Bloemlezing, een verzameling rijp en groen die een indruk tracht te geven van de fysieke, menselijke en gedachten wereld waarin de gefêteerde een groot deel van zijn leven heeft doorgedracht.

Goed, dit wordt dus een bijdrage voor een Bloemlezing voor Jan Nuis. Maar nu dient zich de volgende vraag aan: "Wat verstaan we onder Bloem?" Natuurlijk hebben we het niet over de dichter J.C. Bloem (1887 - 1966), dat zou te gemakkelijk zijn. Dan maar iets vertellen over enkele personages die de Bloem onzer Natie vormen? Dat zou ons al aardig dicht in de richting brengen van de vele interesses van Jan. Maar is het wel gewenst zich te conformeren aan de belangstelling van degene voor wie de bijdrage bedoeld is? Loop je dan niet het gevaar de indruk te wekken dat je denkt: "Laten we het maar veilig houden bij zijn bestaande hobbies, hij is toch al te oud om iets nieuws op te pakken"? Nee dus, iets geheel anders mag best voor Jan. Vooruit, zullen we het dan hebben over het culinaire artikel Bloem? Zullen we iets vertellen over Patent Bloem en de heerlijke gerechten die daarmee te maken zijn? Nee, dat zou weer te ver naar de andere kant van de schaal doorslaan. Het zal wel veroorzaakt worden door tijdgebrek van de immer zeer actieve Jan, maar wie hem ooit heeft zien lunchen zal hem niet snel verdenken van een erg diepgaande belangstelling voor recepten.

Blijft dus over een floristische interpretatie van Bloem. Dat biedt een gelegenheidsschrijver, zoals ik ben, aardig wat mogelijkheden. Tenslotte schijnen Bloemen van mensen te houden, al is het omgekeerde niet altijd aannemelijk. In analogie met de dikwijls gehoorde bewering dat huisdieren in het algemeen -en honden in het bijzonder- op hun bezitters lijken, of omgekeerd, denk ik dat er voor ieder mens een passende Bloem bestaat. Zo ook voor Jan. Een Bloem voor Jan, daarover zal de rest van deze bijdrage handelen.

Het Kruidje Roer Me Niet (Mimosa Pudica L.)

Zelf ken ik Jan amper drie jaar en ik heb in die tijd altijd bijzonder prettige contacten met hem gehad, maar anecdotes uit een ver verleden doen vermoeden dat sommigen het Kruidje Roer Me Niet als zijn lijfbloem zouden willen karakteriseren. Toch gaat me dat te ver. Niet dat Jan niet bij tijden een enigszins opvliegend karakter ten toon spreidt, maar ik heb meer de indruk dat hij dat speelt, als onderdeel van zijn grotere rol als directeur van het CWI. Aan de

Liber Amicorum drs J. Nuis 1964-1991

andere kant is er toch wel iets voor te zeggen, als we beter kijken zowel naar de Bloem als naar Jan: de Bloem is een vrij bescheiden plantje dat niet van grote drukte houdt en bedeesd zijn blaadjes opvouwt als het teveel in het gedrang komt.

Het Sint-Jans Kruid (Hypericum Perforatum L.)

Zou het Sint-Jans Kruid iets kunnen zijn voor Jan? Waarschijnlijk wel! Is Jan dan een heilige? Dat nu niet direct, maar hij heeft wel een aureool, dat van onkreukbaarheid. Hij is een van die zeldzame mensen die consequent iedere verleiding weerstaan om zich door aardse en andere zaken te laten beïnvloeden in hun keuzes. Legendarisch is zijn weigering deel te nemen aan een diner na afloop van een bespreking met een grote computerfabrikant. Hij verliet als enige het grote gezelschap om een door hemzelf betaald broodje te gaan nuttigen.

De Gulden Roede (Solidago Virga-Aurea L.)

De naam van deze plant heeft iets aanlokkelijks met betrekking tot ons onderwerp. Zo niet met harde hand, dan toch wel met een Gulden Roede heeft Jan het CWI bestuurd. "Wie zijn kinderen liefheeft spaart de Roede niet" luidt een oud gezegde. En inderdaad lijkt het er soms op dat Jan het CWI dusdanig liefheeft dat hij niet aarzelt de *f*-Roede op royale wijze te hanteren. Nauwgezet wordt iedere uitgave overwogen en ieder idee dat tot besparing kan leiden wordt luide toegejuicht.

Het Vergeet Me Nietje (Myosotis)

Het Vergeet Me Nietje is een zeer toepasselijke Bloem bij een afscheid. Maar we zouden zoeken naar een Bloem passend bij Jan en niet naar één passend bij deze gelegenheid. Jan zelf is geen Vergeet Me Nietje, een klein Bloempje dat met een enigszins oubollige naam smeekt om niet in de herinnering weg te hoeven zinken. Jan is het type mens dat je dankzij zijn persoonlijkheid niet snel vergeet. Vergeet het Vergeet Me Nietje dus maar als een bij Jan passende Bloem.

Het Penningkruid (Lysimachia Nummularia L.)

Dat lijkt er meer op! Misschien teweeg gebracht door hun Calvinistische inslag, hebben Nederlanders altijd iets gehad met Penningen. Geïnspireerd door de Bijbelse aandacht voor Penningen (Lucas 15:8-9, de verloren Penning en Marcus 12:41-44 /Lucas 21:1-4, het Penningske der weduwe) hebben we indertijd niet geaarzeld het Spaanse Juk af te schudden toen daar een Tiende Penning aan bleek te hangen. Jan is een fanatiek en kundig verdediger van de CWI Penningen. En, net als de Bijbelse vrouw, heeft hij niet het kleinste Penningske verloren laten gaan maar het gezocht met een lampje en zich verheugd met zijn vrienden als hij het gevonden had.

Het Duizend Gulden Kruid (*Erythraea Centaurium Pers.*)

Het Duizend Gulden Kruid moet eerst recht een Bloem naar Jans hart zijn. Hoeveel maal heeft hij de afgelopen jaren niet het kf teken aan zich voorbij zien trekken? Wellicht heeft hij enige weemoed naar de tijd waarin bedragen als f14,63 nog in begrotingen voorkwamen, maar hij is reëel genoeg om te weten dat inflatie en nostalgie niet samengaan. Daarom beschouw ik het kf-Kruid als een sterke kandidaat wanneer het gaat om een bij Jan passende Bloem.

Het Zilverschoon (*Potentilla Anserina L.*)
en de Goudsbloem (*Calendula Officinalis L.*)

Deze Bloemen zal ik samen behandelen. De twee edele metalen Zilver en Goud treden vaker gemeenschappelijk op in onze taal. Zo zeggen zij onder andere iets over de relatieve waarde van het spreken en het zwijgen. Ooit waren zij de basis van ons geldstelsel, voordat inferieur Nikkel en veromfaaid Papier hun rol overnamen. Het Zilverschoon met haar Goudgele Bloemen wordt dikwijls onkruid genoemd; een onterechte kwalificatie als men de schoonheid van een bedauwde plant van deze soort ooit heeft gezien. De Goudsbloem was in de jaren '40-'45 met haar fel oranje Bloemen een intensief aangeplant gewas en vormde een stil protest in menige tuin. Dat zij ook nog geacht wordt mieren tegen te houden kan haar geschikt maken als Bloem voor Jan, die ook niet van gemier houdt.

De Ereprijs (*Veronica Chamaedrys L.*)

De Ereprijs is een onopvallend plantje, totdat zij bloeit. Menigeen vraagt zich dan verbaasd af wat dat voor plantje is dat zulke fel hemelsblauwe Bloemen heeft. Zien we hier een parallel met Jan? Is hij ook niet soms wat onopvallend, tot het ogenblik dat men zich verbaast over zijn kwaliteiten? In ieder geval levert de naam een aanknopingspunt: het zou niet onredelijk zijn Jan een Ereprijs te geven voor de manier waarop hij het CWI door moeilijke jaren heeft weten te loodsen.

Het Bitterzoet (*Solanum Dulcamara L.*)

Het Bitterzoet is een lid van de Nachtschadefamilie. Zij is verwant aan nuttige planten als Aardappel en Tomaat, maar ook aan vergiften als Tabak, Wolfskers, Alruin, Bilzekruid en Doornappel. Weerspiegelt de naam deze veelzijdige verwantschap? Hoewel ze ook enigszins giftig is, kan men er op bijten en merken dat de eerste indruk van bitter wordt verdrongen door een zoete nasmaak; hierin ligt dan ook de werkelijke oorsprong van haar naam. Ook het Bitterzoet maakt goede kansen als Bloem voor Jan. Niet vanwege het giftige, maar wel door de schijnbare tegenstrijdigheid in haar smaak. Ook de tegenstelling tussen het diepe blauw en het heldere geel van de Bloemen doet denken aan de soms waarneembare contrasten in Jan: enerzijds de strenge en gereserveerde directeur, anderzijds de joviale, hartelijke en belangstellende collega.

Tenslotte

Aan het slot van deze botanische bespiegelingen moet ik concluderen dat één enkele Bloem niet geschikt is als Bloem voor Jan. Om aan al zijn facetten recht te doen is een compleet boeket nodig. Moeten we bij het samenstellen daarvan ons ook nog bekommeren om de Jeneverbes of de Blauwe Knoop, de Brave Hendrik of het Donderkruid, het Soldaatje of het Studentenkruid? Er is in ieder geval keus genoeg voor een toepasselijke ruiker. Jan, bedankt voor al je werk, je steun en je begrip. Het ga je goed.

